

спорещите страни, но не и единствената. Проблемът е осъзнат в неговата дълбочина от Любен Каравелов и Христо Ботев и те изтъкват още редица доводи в задочния спор с опонентите си, които са изключително интересни, но поради малкия обем на настоящата работа не могат да бъдат детайлно проследени.

Според водачите на революционната ни емиграция не по-малко вредно е влиянието на Европа върху българското развитие и в друг план. Голяма част от българската интелигенция, която получава образованието си в чужбина, не може да се приобщи към високите постижения на общественно-политическата мисъл в европейската култура и приема само външните ѝ белези. Същевременно тя се отчуждава и от националната среда, което я кара да гледа с презрение на народа си и да работи не за неговото политическо освобождение, а да се отдаде на меркантилни страсти за лично обогатяване. Така се достига до втората голяма тема в революционната ни публицистика - темата за "белите ръкавици", за "очилата", "цилиндриците", "лисичите опашки", за "нашите цивилизатори"⁸. Именно това са хората, които според Каравелов и Ботев насаждат "ръждата на западните предразсъдъци и сметта на гнилата вече европейска цивилизация - без да виждат новите явления на живота нито там, дето са учили, нито тук, дето живеят"⁹. Те са главните неприатели на българския народ¹⁰, които го мамят, лъжат, заблуждават и ласкаят с цел да се обогатяват, а отгоре на всичко чернят и клеветят честните български патриоти¹¹, вместо да му посочат правилния път за борба. Тези хора, претендиращи да бъдат духовни водачи на българите, според извънредно образните думи на Христо Ботев, висят "на шията на народът така също, както висят гирите на часовникът, които ако и да го карат да върви и да се движи, не могат да го изведат из състоянието на машината и из колеята на робството"¹², а го хранят само с голи думи и обещания, които не принасят никаква полза. Може би не точно тези думи е запомнил "проглеждащият" за света Захарий Стоянов, но идеите положително е съхранил, защото, както вече казахме, с тях е изпъстрена почти цялата публицистика на двамата водачи на революционната българска емиграция. И те явно са оставили трайни следи в съзнанието му, след като още в първата си публицистична изява ги въвежда отново във вестникарските прения на младата българска държава.

За написването на посочения фейлетон, както по всичко личи, изглежда, че конкретен повод е била поканата за дуел от страна на Тодор Икономов към Петко Каравелов и Захарий Стоянов не пропуска възможността да ни я представи именно откъм карикатурната ѝ страна. Приликата с фейлетоните на Любен Каравелов е очевидна, както в композиционно, така и в стилово и езиково отношение. И тук, както в каравеловите фейлетони, се разказва за изпратените в чужбина да се "учат на наука" българи, за тези, които "отиват патета, а се връщат гъсоци"¹³ и които вместо да спомогнат за разпространението на истински научни знания само вредят на народа и засилват традиционното недоверие на българския селянин към всякакви нововъведения, били те полезни или вредни. Съвсем по каравеловски звучи и следното заключение, което прави Захарий Стоянов: "Нека говори кой каквото ще, а аз съм убеден, че по нас истинно образовани положително научни люде са съвсем